

I. Czytanie ze zrozumieniem

Inkowie, jak wynika z ich historii, zawdzięczali swój zdumiewający sukces nie tylko bitności wojowników, lecz w nie mniejszym stopniu talentom administracyjnym i zręczności, z jaką prowadzili swą mocarstwową politykę.

Jedynie tylko w wyjątkowych wypadkach dopuszczali się w podbitych krajach mordów i grabieży, chociaż niejednokrotnie musieli staczać z przeciwnikami zacięte walki. U źródeł tego oględnego postępowania leżał trzeźwy, praktyczny stosunek Inków do zagadnień państwa. Ten rys ich umysłu występuje szczególnie w wypowiedzi jednego z królów, która stała się podstawą ich taktyki politycznej: „Musimy oszczędzać nieprzyjaciół, w przeciwnym bowiem wypadku narazimy się na straty, skoro wszystko, co oni posiadają, staje się w końcu naszą własnością”. Jedynie tylko powstania ujarzmionych plemion tłumili z bezlitosnym okrucieństwem, ale i w tym wypadku czynili to z zimnego wyrachowania: rozlew krwi miał być postrachem i ostrzeżeniem dla innych ludów, którym marzyłaby się wolność.

W świeżo zdobytym kraju Inkowie wznosili przede wszystkim świątynię słońca, a kapłani starali się nowych poddanych olśnić bogactwem strojów i splendorem religijnego ceremoniału. Nie próbowali jednak znieść miejscowych kultów. Wręcz przeciwnie, pozostawiali im w tych sprawach zupełną swobodę, a nawet przyjmowali ich bożków z wielkimi honorami do swojego panteonu jako krewnych boga Inti. (...)

Najjaskrawszym przykładem roztropności Inków jest ich postępowanie w stosunku do pokonanych królów i naczelników plemion. Otóż Inkowie najczęściej pozostawiali starych władców przy władzy, zapewniając sobie ich lojalność nadaniami ziemi i przyjmowaniem do kasty Inków. Synów tych naczelników zabierali wprawdzie do stolicy jako zakładników, kształcili ich jednak w szkole Yacha Huasi na równi z młodzieżą z kasty Inków. Wychowywali sobie w ten sposób wiernych wasali, którzy mówili już tylko językiem keczua.

Jak z tego wynika, imperium Inków składało się z wielu plemion, różniących się religią, obyczajem i językiem. Największe ugrupowania wśród nich tworzyły ludy Ajmarów, Kalczaków, Nasków i Chuncho. Inkowie dążyli oczywiście do tego, żeby owe różnorodne elementy zjednoczyć. Temu celowi miał służyć między innymi wspólny język państwowy. Keczua nadawał się do tego znakomicie, gdyż był najbogatszym, najbardziej rozwiniętym i najsubtelniejszym językiem Ameryki Południowej.

We wszystkich miastach i wioskach nauczali przysłani z Cuzco nauczyciele. Jednocześnie wyszło rozporządzenie, że nikt nie może zostać urzędnikiem ani przełożonym gminy wiejskiej, jeżeli nie włada płynnie językiem keczua. W ten sposób keczua stał się w całym kraju językiem dworskim, językiem wykwintnych dostojników i administratorów, masy ludowe jednak trzymały się wiernie swojej mowy plemiennej.

Zenon Kosidowski, *Królestwo złotych łez*. Iskry, Warszawa 1986, s. 174-175.

1. W podbitym kraju Inkowie:

- A) krwawo rozprawiali się z pokonanym władcą B) pozostawiali naczelnikowi całkowitą swobodę działań
 C) uzależniali swe decyzje od woli ludu D) zabiegali o lojalność pokonanego króla

2. Język keczua był używany przez podbite narody podczas:

- A) kontaktów urzędowych B) rozmów prywatnych
 C) obchodów religijnych D) uroczystości plemiennych

3. Cytowana wypowiedź króla Inków świadczy o:

- A) braku odpowiedzialności za losy państwa B) humanitaryzmie najeźdźców
 C) silnej świadomości ekonomicznej D) obawie przed odwetem nieprzyjaciół

4. Okrucieństwo Inków wobec podbitych narodów wynikało z chęci:

- A) zagarnięcia ich majątku B) narzucenia bezwzględного posłuszeństwa
 C) ujarzmienia miejscowych kultów D) upokorzenia plemiennych naczelników

5. Z tekstu wynika, że wprowadzenie języka państwowego miało na celu:

- A) zubożenie kultury podbitych narodów
 B) odebranie plemionom tożsamości narodowej
 C) utrudnienie biedniejszym warstwom dostępu do wiedzy
 D) zjednoczenie podbitych plemion

6. Polityka, którą Inkowie prowadzili wobec podbitych narodów, polegała na:

- A) wprowadzeniu terroru politycznego B) narzuceniu obcej religii
 C) tolerancji dla ruchów narodowych D) stopniowym przejmowaniu ich gospodarki

II. Nauka o języku

7. Niosobową formę czasownika zastosowano w zdaniu:

- A) Wziąłbyś stąd swoje rzeczy. B) Niech przyjdą natychmiast.
 C) Nie znasz tego wiersza. D) Zakazano im zabawy.

8. Imiesłowem przymiotnikowym jest wyraz:

- A) wyraźny B) pokonany C) rozbito D) upiec

9. Nieprawidłowo jest zbudowane zdanie:

- A) Czekaając na gości, patrzyła przez okno. B) Pisząc zadanie, Marek zaglądał do notatek.
 C) Prowadząc auto, słońce świeciło mu prosto w oczy. D) Grając na gitarze, dziewczyna cicho nuciła melodię.

10. Nieprawidłowo został utworzony imiesłów:

- A) zaniósłszy B) upiekłszy C) poległszy D) plółszy

11. Nieprawidłowo powiemy:

- A) Pilnie strzegę tajemnicy. B) Przestrzegaj przepisów drogowych.
 C) Najodważniejszy z nas stawiał mu czoła. D) Zabił wroga na śmierć.

12. Partykuła znajduje się w zdaniu:

- A) Przyszedł tu rano. B) Może nie będzie padać?
 C) Albo zaraz przyjdzie, albo zadzwoni. D) Poradzimy sobie z tym problemem.

13. Wyrazem nieodmiennym jest:

- A) imiesłów przymiotnikowy B) zaimek liczebnik
 C) przymiotnik D) zaimek przysłowny

14. Prawdopodobnie napisano skrót w zdaniu:

- A) Piekę ciasto wg. przepisu babci. B) Defiladę odbierał płk. Piotr Kowalski.
 C) Tylko 2 kg waży paczka z Ameryki. D) 20 III br odbyła się wycieczka w góry.

15. Zdaniem bezpodmiotowym jest wypowiedzenie:

- A) Każdy to wie. B) Uspokój się. C) Jest już siódma. D) Prosi się o ciszę.

16. Związek zgody tworzą wyrazy:

- A) wschód słońca B) czuć się dobrze C) dobry wynik D) iść tędy

17. Dwie podstawy słowotwórcze zawiera wyraz:

- A) podglówek B) wodociąg C) przeoczenie D) rozbudowa

18. Prawdopodobnie zestawiono wyraz podstawowy (pierwszy) z pochodnym (drugim) w szeregu:

- A) policzyć - liczydło B) zagospodarować - gospodyni
 C) przed murem - przedmurze D) zabawka - bawialnia

III. Literatura

19. Alek, bohater „Kamieni na szaniec”, wykonał niebezpieczną akcję, polegającą na:

- A) rozbrojeniu niemieckiego posterunku B) odsłonięciu polskiej tablicy na pomniku Kopernika
 C) ucieczce z obozu koncentracyjnego D) dostarczeniu żywności do obozu koncentracyjnego

20. Ukazana w „Kamieniach na szaniec” akcja pod Arsenalem miała na celu:

- A) udzielenie pomocy więźniom getta B) wsparcie warszawskich powstańców
 C) odbicie Rudego z rąk gestapo D) wysadzenie pociągu z niemieckim transportem

21. „Kamienie na szaniec” to utwór określany jako:

- A) powieść historyczna B) zbeletryzowany reportaż
 C) dramat D) esej literacki

22. Kuno Liechtenstein, bohater powieści pt. „Krzyżacy”, domagał się:

- A) pojedynku ze Zbyszkiem z Bogdańca B) kary śmierci dla Zbyszka
 C) uwolnienia Danusi przez Krzyżaków D) majątku Juranda za doznane krzywdy

23. Krzyżacy więzili Danusią w:

- A) Spychowie B) Malborku C) Olsztynie D) Szczytnie

24. Zbyszko zaatakował krzyżackiego posła, aby:

- A) wypełnić złożone śluby B) zdobyć rycerski pas
 C) zyskać sławę D) udaremnić jego plany

25. Postacią historyczną w powieści pt. „Krzyżacy” jest:

- A) Zbyszko z Bogdańca B) Jagienka Zychówna C) Hugo de Danveld D) Zawisza Czarny

26. Mały Książę dowiedział się od lisa, że:

- A) „ludzie są dziwni” B) „dobrze widzi się tylko sercem”
 C) „tylko dzieci wiedzą, czego szukają” D) „gwiazdy posiadają dar rozśmieszania”

27. Za zabicie Tybalta (w dramacie pt. „Romeo i Julia”) Romeo został:

- A) uwięziony w twierdzy B) wygnany z Werony
 C) pozbawiony majątku D) skazany na ciężką pracę

28. Aby uniknąć ślubu z Parysem, Julia:

- A) wypita nasenny napój B) uciekła do Mantui
 C) ukryła się w klasztorze D) przebrała się za służącą

29. Achilles walczył z Hektorem (w „Iliadzie”), aby:

- A) porwać Greków do walki B) zyskać sławę
 C) zdobyć królewską koronę D) pomścić śmierć przyjaciela

30. Tytuł eposu Homera - „Iliada” znaczy:

- A) ziemia Priama B) wojna narodów C) pieśń o Troi D) najazd Achajów